

ОСОБЛИВОСТІ СПАДКУВАННЯ МАЙНОВИХ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Клімчук О.В., студент магістратури ННПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільно-правових дисциплін ННПП НАВС *Ієвіня О.В.*

Конституція України у ст. 41 встановлює право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами інтелектуальної та творчої діяльності [1]. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності можливе двома основними способами: недоговірними та договірними. Можливість вибору способу залежить від волі правоволодільця. Недоговірний спосіб розпорядження майновими правами інтелектуальної власності знаходить свій прояв у передачі їх у спадщину.

Нині в незалежній Україні правовому регулюванню відносини спадкування майнових прав інтелектуальної власності приділяється замало уваги. В Цивільному кодексі України (далі ЦК України), як в книзі 4 «Право інтелектуальної власності», так і в книзі 6 «Спадкове право» про особливості спадкування цих прав нічого не вказується. В таких спеціальних нормативних актах як ЗУ «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», ЗУ «Про охорону прав на промислові зразки» зазначається лише, що право на одержання патенту переходить до правонаступника винахідника чи автора промислового зразка (в тому числі й до його спадкоємця).

Кожен об'єкт інтелектуальної власності має свої особливості, які обумовлюють і специфіку спадкування цих об'єктів. Так, наприклад, особливістю спадкування майнових прав інтелектуальної власності на знак (торговельну марку) є те, що спадкоємцю необхідно не лише прийняти таку спадщину, а й належним чином оформити право на об'єкт [4]. Це в першу чергу зумовлено потребою в державній реєстрації передання прав інтелектуальної власності на знак. Так, відповідно до ч. 2 ст. 1114 ЦК України, факт передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, які відповідно до цього Кодексу або іншого закону є чинними після їх державної реєстрації, підлягає державній реєстрації [2]. Така реєстрація, як відомо, здійснюється Державною службою інтелектуальної власності України. Але для того, щоб її здійснити, необхідно подати документ, який підтверджував би факт передання прав. Таким документом є свідоцтво про право на спадщину,

в якому має бути визначено, який саме знак успадковується, із зазначенням номера та дати охоронного документа - відповідного свідоцтва на знак для товарів та послуг.

Слід зазначити, що для видачі нотаріусом свідоцтва про право на спадщину, пред'явлення одного лише свідоцтва на знак спадкоємцями є недостатнім. Для цього потрібна додатково виписка з відповідного державного реєстру, оскільки дія свідоцтва могла бути припинена або свідоцтво могло бути визнано недійсним, воно також може бути відсутнє у спадкоємців, або знаходитися в одного зі спадкоємців, який заперечує факт його існування чи не бажає надавати свідоцтво нотаріусу.

Для одержання свідоцтва про право на спадщину спадкоємець, крім подання заяви про прийняття спадщини нотаріусу з одержаною випискою з відповідного державного реєстру, має звернутися до професійного оцінщика за проведенням майнової оцінки прав інтелектуальної власності на знак. Без такої оцінки нотаріус не видасть свідоцтво про право на спадщину, оскільки знак є об'єктом цивільних прав, який має свою вартість, і розподіляється однаково з іншими об'єктами спадкування при розподілі спадщини.

Специфічною є й процедура успадкування авторського права. Авторське право складається з виключних прав, які формують його зміст і включають: особисті немайнові права автора, і права майнового характеру. Особисте немайнове право автора є сутнісним, оскільки містить перелік прав, відсутність яких привела б до втрати змісту авторства, немайновим, оскільки його не можна оцінити у грошовому вираженні, а також абсолютним [5, с. 7-8].

ЗУ «Про авторське право і суміжні права» містить статтю про спадкування авторських і суміжних прав. Ст. 29 цього Закону «Перехід авторського права у спадщину» проголошує: майнові права авторів та інших осіб, які мають виключне авторське право, переходять у спадщину. Не переходять у спадщину особисті немайнові права автора [3]. Законодавцем забороняється перехід особистих (немайнових) прав у спадщину і не зазначається про виняток з цього загального правила. Разом з тим, спадкоємці відповідно до цього Закону наділяються правом захищати авторство на твір, протидіяти перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору, а також будь-якому іншому посягання на твір, що може завдати шкоди честі та репутації автора. Відповідно до п.4 ст. 14 цього Закону дії такого характеру є особистим (немайновим) правом автора. Дане твердження викликає певні суперечності, оскільки, в такому разі спадкоємці будують захищати вже свої власні права та інтереси [6, с. 43].

Щодо спадкування майнових прав на винахід, промисловий зразок та корисну модель, то слід зазначити, що в свідоцтві про право на спадщину може бути не згадано про перехід прав на патент, і, у зв'язку з цим, на практиці таке свідоцтво є недостатнім. Тому спадкоємці зобов'язані одержати у нотаріуса спеціальне свідоцтво про право

спадкування патенту, в якому має бути зазначено, хто та у якій частці успадковує патентні права. Але нотаріус може й не видавати окремого свідоцтва, а зазначити про перехід патенту у спадщину в тому свідоцтві, яке стосується всього майна спадкодавця.

В чинному законодавстві зазначається, що власник патенту може передавати на підставі договору право власності на винахід (корисну модель, промисловий зразок) будь-якій особі, яка стає його правонаступником. Також право власності на зазначені об'єкти може бути передано не лише за договором, а й в порядку спадкування за заповітом (тобто одностороннім правочином) та за законом.

Практично можуть виникнути наступні ситуації при спадкуванні прав інтелектуальної власності на винахід (корисну модель, промисловий зразок):

- спадкування прав, що вже захищені патентом;
- спадкування права на одержання патенту, якщо спадкодавець лише по дав заявку;
- спадкування права на одержання патенту, якщо спадкодавець заявку ще не по давав.

Підсумовуючи, ще раз зазначимо, що особливістю спадкування результатів інтелектуальної та творчої діяльності є те, що до складу спадщини можуть бути включені лише майнові права на об'єкт права інтелектуальної власності. В загальному передається не сам об'єкт, а лише комплекс майнових прав. Основною проблемою виступає, те що у книзі 4 ЦК України не має згадки про такий недоговірний спосіб розпорядження майновими правами як спадкування, тому потрібно звертатися до низки підзаконних нормативно - правових актів.

Отже, сьогодні важливим є внесення змін до книги 4 ЦК України саме в контексті спадкування майнових прав інтелектуальної власності, оскільки це специфічний спосіб розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, оскільки, він не завжди залежить від волі правовласника.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: від 28 червня 1996р. / Відомості Верховної Ради України. - 1996р., № 30 - 141 с.
2. Цивільний кодекс України: від 16 січня 2003 р. / Відомості Верховної Ради України від 03.10.2003 - 2003 р., № 40, 356с.
3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993р. (з відповідними змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 13. - Ст. 64.
4. Штепа О.О. До питання про спадкування прав інтелектуальної власності на знак для товарів і послуг [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [Шр://^/^тегшпаикасат/Ш_М^Е_2011/Право/3_82830.cOcIit](http://www.tegshpaikasat/Ш_М^Е_2011/Право/3_82830.cOcIit)
5. Харитонов Є.О., Цибульська О.Ю. Особливості спадкування деяких особистих немайнових та майнових прав автора: тези доповідей круглого столу [Проблеми права інтелектуальної власності] / за ред. О.І. Харитонові. - О.: Фенікс, 2008. - 76 с.
6. Фомічова Н.В. Спадкування (правонаступництво) авторських прав, [Проблеми права інтелектуальної власності] / за ред. О.І. Харитонові. - О.: Фенікс, 2008. - 76 с.